

Filosofická kritika

Filosofie je vlastně nebo převážně reflexe; a rozhodně reflexe kritická. Proto když jako filosofové čteme nějaký filosofický text, musíme jej číst kriticky, a to kriticky jak k sobě, tak k tomu textu a jeho autorovi. To je ovšem velmi zvláštní požadavek či úkol: co je vlastně tím hlavním cílem takové kritiky? Zdálo by se, že nejdůležitější je v takovém případě co nejpřesnější „přečtení“, a to znamená pochopení, porozumění tomu určitému textu: chceme přesně rozpoznat, co ten text říká, a to bez ohledu na to, co si myslíme my. Ale jak to je s tím, co si myslel sám autor, co měl za to, že tím textem říká? Když chceme co nejpřesněji rozpoznat, co je tím textem řečeno (vždy když už to je vysloveno nebo napsáno, je to zde vyslovené a napsané a už se s tím nedá nic dělat!), nemůže být rozhodující, co měl autor v úmyslu, když to řekl nebo napsal (nehledě na to, že k tomu, co si v té chvíli autor myslel, prostě nemáme žádný přístup). Možná, že to není tak neskromné až drzé, jak to vypadá, když řekneme, že se vždycky musíme pokoušet porozumět textu lépe, než jako jej chápal sám autor. To například znamená, že se můžeme pokusit ten text přečíst jinak, než jak bývá čten, nebo jak ho čtou někteří jiní apod., aniž bychom pochopili to, co autor chtěl říci, hůře než on. Musíme přitom brát vždy vážně i to, jak to chápal autor, nikoli od toho odhlížet, a přece to celé zapojit do nějakého nového kontextu.

(Písek, 150921-3.)